

HANDLÄGGARE/ENHET
Arbetslivsenheten
Sofie Rehnström/CA

DATUM
2009-06-15

DIARIENUMMER
20090243

ERT DATUM
2009-04-16

ER REFERENS
A2009/1375/ARM

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

LOs yttrande över promemorian ”En enklare ledighetslagstiftning” (Ds 2009:15)

Landsorganisationen har tagit del av promemorian och lämnar följande yttrande.

Svenska Kommunalarbetareförbundets yttrande bifogas.

Sammanfattning av LOs ställningstagande

- LO ställer sig positiv till ambitionen att förenkla ledighetslagarna om det sker på ett för arbetstagarna neutralt sätt.
- LO är kritisk till att arbetsgivarnas informationskyldighet gentemot fackliga organisationer begränsas när det gäller information om beslut som går arbetstagaren emot.
- LO avstyrker förslaget att en kvalifikationstid om sex månader införs för rätten till ledighet för facklig utbildning.
- LO avstyrker förslaget att arbetsgivaren ska kunna skjuta på ledighet för längre fackliga utbildningar under högst sex månader och att ett krav på anmälan i förväg (om så kan ske) införs.
- LO avstyrker att prioriteringsregeln till fördel för facklig utbildning avskaffas.
- LO är kritisk till att tolkningsföreträdet inskränks i frågor om ledighet för utbildning.
- LO tillstyrker att lagar slås ihop och att en lag tas bort.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

Inledning

Ledighetslagarna har tidigare vid ett flertal tillfällen varit föremål för utredning. Den senaste utredningen på detta område var den så kallade KNAS-utredningens betänkande ”Semesterlagen och övriga ledighetslagar – översyn och förenklingar” (SOU 2003:54). Flera av de förslag som där las fram återfinns även i denna promemoria.

Här föreslås en rad förenklingar i ledighetslagarna (semesterlagen undantagen) i syfte att göra dem mer överblickbara och enklare att tillämpa. Promemorian är ett led i regeringens arbete att underlätta för företagen och sänka deras administrativa kostnader.

De förenklingar som föreslås i promemorian avser dagens totalt åtta ledighetslagar (semesterlagen undantagen). Målsättningen är att ledighetslagstiftningen ska vara så enhetligt utformad som möjligt. Liknande frågor och situationer bör så långt möjligt regleras på samma sätt, oavsett vilken ledighet det är frågan om.

Förenklingarna består i att antalet lagar minskas och samordnas med avseende på innehåll och disposition. Vissa lagar som ligger nära varandra föreslås slås samman (studieledighetslagen med lagen om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare och lagen om rätt till ledighet av trängande familjeskäl med ledighetsbestämmelserna i lagen om ersättning och ledighet för närståendevård) och en lag (lagen om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag inom skolan m.m.), som inte tillämpas, upphävs. Lagstiftningen samordnas genom att disposition, tidsfrister, rubriker och innehåll så långt möjligt överensstämmer mellan de olika ledighetslagarna. Vissa avvikande regler som är nödvändiga på grund av ledigheternas olika karaktär behålls.

De nuvarande möjligheterna att avvika från lagarna genom kollektivavtal ändras något. I vissa avseenden utökas de och i andra avseende inskränks de något. Principiellt anser LO att det är mycket viktigt att det i ledighetslagarna finns möjlighet att avtala om bättre regler för arbetstagarna.

LO vill med anledning av promemorian särskilt framhålla följande.

Föräldraledighetslagen

LO är kritisk till förslaget att en arbetsgivare som inte förlägger delledighet enligt arbetstagarens önskemål inte längre ska behöva informera arbetstagarens fackliga organisation. Motivet är minskade administrativa kostnader för arbetsgivarna med 880 000 kr per år. Den ringa besparingen uppväger inte försämringen för arbetstagarna.

Lag om rätt till ledighet för utbildning

Bestämmelserna om studieledighet och ledighet för svenskundervisning för invandrare samordnas i en ny lag om rätt till ledighet för utbildning. De gamla lagarna upphävs.

I den nya lagen anges att en arbetstagare har rätt till behövlig ledighet för utbildning. Förutsättningen för ledighet är, liksom tidigare, att arbetstagaren antagits till utbildning.

Rätt till ledighet från anställningen för att delta i utbildning finns även i andra lagar, t.ex. 6 kap. 4 och 5 §§ arbetsmiljölagen om utbildning av skyddsombud och 6 § förtroendemannalagen. Avvikande bestämmelser i annan lag gäller framför lag om rätt till ledighet för utbildning. Möjligheten som finns i nuvarande studieledighetslagen att avvika genom bestämmelser i annan författning än lag har inte använts och slopas därför. Den nya lagen är, liksom sina föregångare, tvingande till arbetstagarens förmån.

Vidare föreslås att det ska vara möjligt att avvika från lagen genom centrala kollektivavtal på samma sätt som nu gäller enligt studieledighetslagen och lagen om ledighet för svenskundervisning för invandrare.

Idag finns regler om kvalifikationstid endast i två ledighetslagar: Studieledighetslagen och lagen om ledighet för att bedriva näringsverksamhet. För ledighet för facklig utbildning krävs ingen kvalifikationstid. I promemorian föreslås att kvalifikationstiden – sex månader eller sammanlagt minst tolv månader de senaste två åren - i den nu gällande studieledighetslagen behålls. I promemorian anges att samma kvalifikationstid bör gälla för all typ av ledighet. Därför föreslås att kvalifikationstiden även ska omfatta ledighet för facklig utbildning. Ledighet för svenskundervisning ska dock inte omfattas av kvalifikationstid.

LO motsätter sig starkt att en kvalifikationstid införs. När den fackliga organisationen erbjuder facklig utbildning innehåller dessa ofta information om arbetstagarens rättigheter och skyldigheter samt löner och anställningsvillkor. Det är särskilt viktigt att även nyanställda ges möjlighet att delta i dessa utbildningar.

Nuvarande studieledighetslag ställer inga krav på anmälan i förväg från arbetstagaren, men arbetsgivaren kan skjuta upp ledigheten en viss tid. Enligt lagen om svenskundervisning krävs anmälan en månad i förväg. Nu föreslås att en arbetstagare som vill utnyttja sin rätt till ledighet för studier ska anmäla detta till arbetsgivaren minst två månader före ledighetens början, eller om det inte kan ske, så snart som möjligt. I samband med anmälan ska arbetstagaren samråda med arbetsgivaren om ledighetens förläggning och ange hur länge ledigheten är planerad att pågå.

Enligt dagens studieledighetslag får arbetsgivaren skjuta upp begärd studieledighet högst sex månader. Arbetsgivaren kan sedan, under förutsättning att facket samtycker, skjuta upp ledigheten ytterligare. Rör det sig om ledighet om högst en vecka eller ledighet för utbildning i fackliga frågor kan arbetsgivaren skjuta upp ledigheten högst två veckor. Någon möjlighet att senarelägga ledighet för svenskundervisning finns inte. I promemorian föreslås att ledigheten bara ska få skjutas upp en gång och då i högst sex månader. Regeln om rätt till domstolsprövning för arbetstagare som inte fått påbörja sin ledighet inom två år efter att framställning gjordes blir då onödig och tas bort. Ledighet som avser facklig utbildning och som pågår högst en vecka ska inte kunna skjutas upp mer än två veckor. Detta är en försämring jämfört med dagens regler eftersom facklig utbildning som pågår mer än en vecka med detta förslag kommer att kunna skjutas upp högst sex månader istället för högst två veckor. Det är även en försämring för arbetstagare som vill ha ledigt högst en vecka för annan utbildning än i fackliga frågor. Ledighet för svenskundervisning ska inte kunna senareläggas.

Beslut om att senarelägga utbildning ska idag meddelas arbetstagaren och dennes fackliga organisation genast. Arbetsgivarens skyldighet att underätta arbetstagarens fackliga organisation tas bort med motiveringen att detta kan medföra administrativa kostnader.

I den nuvarande lagen finns en prioriteringsregel om flera arbetstagare söker studieledigt samtidigt. Arbetsgivaren ska då i första hand prioritera den som vill gå facklig utbildning, i andra hand den som inte har nioårig grundskola och, vid turordningen dem emellan, den som har obekvämlig arbetstid. I promemorian föreslås att denna regel avskaffas eftersom ledigheten nu bara kan skjutas upp en gång och sedan måste läggas ut.

Dagens studieledighetslag innehåller regler om tolkningsföreträde för facket. Rätten till tolkningsföreträde gäller för en rad frågor, t.ex. om att skjuta upp ledigheten, om en utbildning avser fackliga frågor och om vilken arbetstagare som ska ha företräde till ledighet när flera vill vara lediga. Rätten till tolkningsföreträde föreslås inskränkas till frågan om en utbildning avser facklig verksamhet. Detta hade även KNAS-utredningen föreslagit i sitt betänkande. KNAS förslag innebar också att fackets skadeståndsskyldighet vid missbruk av tolkningsföreträdet skulle avskaffas. Promemorians förslag innebär dock att skadeståndsansvaret behålls.

Samtliga ovan föreslagna förändringar innebär, var för sig och sammantaget, att möjligheterna till facklig utbildning försämras och försvåras. Något som givetvis är oacceptabelt för LO.

Landsorganisationen i Sverige
Stockholm som ovan

Wanja Lundby-Wedin

Sofie Rehnström